

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
Національного аерокосмічного
університету
«Харківський авіаційний інститут»

Олексій ЛИТВИНОВ

«12» березня 2026 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

для здобуття освітнього ступеня магістра
за освітньо-професійною програмою
зі спеціальності

В11 «Філологія»
(код та найменування)

за спеціалізацією
В11.10 «Прикладна лінгвістика»

(освітня програма «Прикладна лінгвістика»)
(найменування)

у 2026 році

Харків
2026

ВСТУП

Вступне випробування для здобуття освітнього ступеня магістра за освітньо-професійною програмою зі спеціальності

В11 «Філологія»

(код та найменування)

за спеціалізацією

В11.10 «Прикладна лінгвістика»

(код та найменування)

(освітня програма «Прикладна лінгвістика»)

(найменування)

відбувається відповідно до «Правил прийому на навчання до Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» в 2026 році» у формі індивідуального письмового фахового іспиту, який приймає фахова екзаменаційна комісія з певної спеціальності (освітньої програми), склад якої затверджується наказом ректора Університету.

Зміст вступного випробування й питома вага питань кожного розділу відповідає наказу МОН № 739 від 19.05.2025 року «Про затвердження «Програми предметного тесту з мовознавства єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК 6, НРК 7»:

https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/94681/

№ з/п	Найменування розділу	Питома вага розділу, %
1	Мовознавство як наука	8–12
2	Мова, мовлення, суспільство	15–25
3	Системно-структурна організація мови	35–45
4	Стилістика	25–35

Перелік питань за розділами наведений у програмі.

Критерії оцінювання знань

1. Результат фахового іспиту визначається за шкалою від 100 до 200 балів.
2. Фаховий іспит проводиться у формі письмового тесту (в залежності від певних умов, іспит може проводитися дистанційно у формі онлайн комп'ютерного тесту, розміщеного на сайті дистанційного навчання Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» у системі Mentor; тест складається із 25 формалізованих тестових завдань рівнозначної складності закритого типу (множинний вибір), який за змістом відповідає навчальним програмам з дисциплін професійної підготовки бакалаврів за спеціальністю В11 «Філологія» та спеціалізацією В11.10 «Прикладна лінгвістика».

Вірна відповідь на письмове тестове завдання оцінюється у 1,2 балів. Невірна відповідь або відсутність відповіді в бланку відповідей, що заповнюється вступником

під час складання тесту, оцінюється в 0 балів. У разі припущення орфографічної помилки за умови відбору вірного відповідника, за відповідь нараховується 0,6 балів.

Результат фахового іспиту розраховується за формулою:

$80+k*n$, де k – кількість балів за правильну відповідь на питання, n – кількість правильних відповідей.

За умови виконання тесту онлайн, бали нараховуються автоматично.

На виконання письмового тесту надається 120 хв., на виконання онлайн комп'ютерного тесту надається 45 хв.

3. Якщо вступник отримав менше ніж 100 балів, то вважається, що він не склав іспит і до участі в конкурсі не допускається.

Деталізований зміст програми фахового вступного випробування з мовознавства

РОЗДІЛ 1. МОВОЗНАВСТВО ЯК НАУКА

1.1. Мовознавство як наука про мову. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки (природа і сутність мови, мова і мислення, мова і мовлення, походження мови, мова і суспільство, система і структура мови).

1.2 Система мовознавчих дисциплін: мовознавство загальне і часткове, теоретичне і прикладне.

1.3. Методологічна основа мовознавства. Індуктивний і дедуктивний підходи до вивчення мовних явищ. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу (методи проведення лінгвістичних досліджень): описовий метод; порівняльно-історичний метод; метод лінгвістичної географії; зіставний метод; структурний метод.

1.4. Синхронія і діахронія як аспекти мовознавчого аналізу.

1.5. Зв'язок мовознавства з літературознавством, історією, археологією, філософією, логікою, соціологією, психологією, етнологією, культурологією, інформаційними технологіями, математикою, семіотикою, фізіологією, медициною, фізикою, географією.

РОЗДІЛ 2. МОВА, МОВЛЕННЯ, СУСПІЛЬСТВО

2.1. Загальні поняття про мову. Мова як явище біологічне, психічне, суспільне.

2.2 Системний характер мови.

2.2.1 Структура мови. Ієрархійність (поліструктурність) рівнів мови. Теорія ієрархії рівнів.

2.2.2 Рівні мови: основні (фонологійний, морфологічний, лексико-семантичний і синтаксичний); проміжні рівні (морфонологійний, словотвірний, фразеологічний).

Взаємозалежність рівнів мови. Динамічність.

2.2.3 Співвідношення системних і несистемних явищ у мові.

Види співвідношень: парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями.

2.3 Система і норма

2.3.1 Властивості мовних одиниць: системоутворювальні і системонабуті.

2.3.2 Мовна система: фонологія, морфологія, лексикологія, синтаксис.

2.4 Функції мови

2.4.1 Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна, когнітивна (гносеологічна).

2.4.5 Похідні (уточнювальні, часткові) функції мови. Фатична, репрезентативна, емотивна, експресивна, волюнтативна, прагматична, естетична, референтна.

2.5 Знакова природа мови

2.5.1 Визначення мовного знака.

2.5.2 Своєрідність мови як знакової системи: характеристика мовного знака: довільність, лінійність, змінність.

2.5.3 Знаковість і одиниці мови. Основні характеристики знака: план вираження, план змісту. Знак, напівзнак. Субзнаковий, знаковий і суперзнаковий рівні мови. Найменші мовні одиниці і знак (фонема, морфема, слово, речення).

2.6 Мовлення

2.6.1 Фізіологічні механізми мовлення. Форми вираження слова. Слово почуте, слово побачене, слово вимовлене.

2.6.2 Периферійний (голосовий) апарат мовлення, його будова. Дихальний, голосовий, артикуляційний. Активні, пасивні органи мовлення: рухомі (язик, губи, нижня щелепа, м'яке піднебіння, язичок); нерухомі (зуби, альвеоли, тверде піднебіння, задня стінка зів, верхня щелепа, порожнина носа).

2.7 Види мовлення

2.7.1 Зовнішнє мовлення: усне (монолог, діалог, полілог), писемне.

2.7.2 Внутрішнє мовлення.

2.8 Мова як засіб спілкування

2.8.1 Функції, форми й засоби спілкування.

Класифікації функцій спілкування: інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна.

2.8.2 Аспекти спілкування (комунікативний, інтерактивний, перцептивний) та їхні особливості.

2.8.3 Поняття комунікативного бар'єру. Авторитет, уникнення, нерозуміння.

2.8.4 Вербальна і невербальна комунікація. Словесне спілкування, кінесика, паралінгвістика, проксемика.

2.9 Мова і суспільство

2.9.1 Соціальна функція мови: комунікація, соціалізація, ідентифікація.

2.9.2 Державна мова, мовна політика.

2.9.3 Мова як загальнонародне явище.

2.9.4 Характерні риси взаємодії мови та культури: культурні концепти, мовні табу, мовні ритуали.

2.9.5 Мова та ідентичність. Види ідентичності (етнічна, соціальна, індивідуальна).

РОЗДІЛ 3. СИСТЕМНО-СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОВИ

3.1 Фонетична система мови

3.1.1 Три аспекти вивчення звуків (акустичний, артикуляційний, функційний).

3.1.2 Принципи класифікації голосних та приголосних звуків. Звук і фонема.

3.1.3 Фонемні в парадигматичі й синтагматичі (опозиції фонем, фонологійні класи).

3.1.4 Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, фонетичне слово, склад, звук).

Наголос. Інтоніяція.

3.1.5 Фонетичні закони. Фонетичні зміни. Комбінаторні звукові зміни (акомодація, асиміляція, дисиміляція, метатеза). Позиційні звукові зміни (редукція, протеза).

3.1.6 Фонетична й фонематична транскрипція.

Транслітерація.

3.2 Лексико-семантична система мови

3.2.1 Слово, поняття, концепт. Лексико-семантичні варіанти слова. Типи мотивації лексичних одиниць (фонетична, морфологічна, етимологічна, семантична).

3.2.2 Мовна семантика. Семантика й референція. Типи значень: лексичне та граматичне значення слова. Денотативне й конотативне значення слова. Стилїстичний компонент значення. Розвиток значення слова: розширення, звуження, меліоризація, зниження (пейорація), метафоричне перенесення, метонімічне перенесення, евфемізація.

3.2.3 Полісемія слова. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Пароніми. Поняття семантичного поля.

3.2.4 Функційна диференціація лексики.

Стилїстична диференціація: книжна лексика, розмовна, нейтральна.

Соціальна й територіальна диференціація: професійна лексика (терміни); жаргонізми, жаргоїзми, сленгізми, діалектизми.

Активна й пасивна лексика (неологізми, оїазіоналізми, історизми, архаїзми).

3.2.5 Етимологія. Типи лексики за походженням (питомі й запозичені слова). Асиміляція запозичень: фонетична адаптація; граматична та лексична асиміляція.

3.2.6 Фразеологія. Класифікація фразеологізмів: за структурою, за семантичним принципом, за походженням, за функцією. Синонімія та антонімія фразеологізмів.

3.2.7 Лексикографія. Типи словників. Основні концепції укладання словників. Структура словникової статті.

3.3 Граматична система мови

3.3.1 Граматична система мови

3.3.1.1 Морфемна будова слова. Види та варіанти морфем. Формотвірні / словотвірні афікси. Основа слова. Похідні й непохідні основи.

Словотвірна пара (похідне і твірне слово).

3.3.1.2 Способи творення слів. Морфологічні способи творення слів: афіксальні та неафіксальні (композиція, юкстапозиція, абрєвіація).

Неморфологічні способи творення слів: лексико-синтаксичний, лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний (конверсія).

3.3.2. Морфологія

3.3.2.1 Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Способи вираження граматичних значень через афікси: флексія, суфікс, постфікс, префікс, інтерфікс.

3.3.2.2 Аглютинація і фузія. Аналітичні граматичні засоби: службові слова, порядок слів, інтонація. Синтетичні граматичні способи: внутрішня флексія, редуплікація, суплетивізм, синтаксичне словоскладання, наголос.

3.3.2.3 Частини мови як лексико-граматичні класи слів. Принципи виокремлення частин мови.

Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменника (рід, число, відмінок). Лексикограматичні розряди іменника (власні / загальні назви; істоти / неістоти; конкретні / абстрактні назви; збірні / речовинні).

Прикметник як частина мови. Граматичні категорії прикметника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди прикметника (якісні, відносні, присвійні). Ступенювання прикметників. Числівник як частина мови. Класифікація числівників за семантичним принципом.

Займенник як частина мови. Розряди займенників. Дієслово як частина мови. Особові й неособові форми дієслова.

Морфологічні категорії дієслова (вид, перехідність / неперехідність, стан, спосіб, час, особа, рід, число). Синтаксичні ролі дієслова.

Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступенювання прислівників.

Службові частини мови.

Прийменник: розряди та функції. Сполучник: розряди і функції.

Частка: розряди й функції.

Вигук та звуконаслідувальні слова.

3.3.3 Синтаксис

3.3.3.1 Типи синтаксичного зв'язку: сполучниковий (сурядний, підрядний) / безсполучниковий. Форми підрядного зв'язку: узгодження, керування, прилягання.

3.3.3.2 Словосполучення. Критерії класифікації словосполучень (за формою зв'язку, за будовою, за морфологічним принципом).

3.3.3.3 Типи простих речень за метою висловлювання, за структурою (односкладні / двоскладні, поширені / непоширені, повні / неповні).

3.3.3.4 Актуальне членування речення: поняття теми й реми.

3.3.3.5 Типологія складних речень (складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові, багатокomпонентні з різними видами зв'язку).

3.3.3.6 Способи та засоби поєднання речень у тексті: ланцюжковий і паралельний зв'язки компонентів.

3.3.3.7 Поняття когезії й когерентності.

РОЗДІЛ 4. СТИЛІСТИКА

4.1 Стилїстика як галузь мовознавства. Розділи стилїстики та їхнї завдання.

4.1.1 Об'єкт і предмет стилїстики.

4.1.2 Загальна стилїстика: мета й завдання.

4.1.3 Стилїстика мови як розділ про стилї мови.

4.1.4 Стилїстика мовлення як розділ про семантичні, експресивно-стилїстичні особливості мовлення в його усній і писемній формах.

4.1.5 Стилїстика художньої літератури як розділ про специфічні особливості літературного напрямку та індивідуальні особливості стилю письменника чи твору.

4.1.6 Функційна стилїстика: мета й завдання.

4.2 Функційні стилї та їхня класифікація.

4.2.1 Поняття функційного стилю і підстилю.

4.2.2 Офіційно-діловий стиль. Сфера застосування офіційно-ділового стилю. Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю. Норми офіційноділового стилю. Ознаки: документальність, стабільність, стислість, чіткість, стандартизованість вислову, регламентованість тексту. Кліше, штампи, канцеляризми. Підстилі офіційно-ділового стилю.

4.2.3 Науковий стиль. Ознаки наукового стилю: об'єктивність, логічність, узагальненість, однозначність, лаконічність, аргументованість, точність.

4.2.4 Публіцистичний стиль. Головні сфери реалізації сучасного публіцистичного стилю. Ознаки публіцистичного стилю: поєднання логічності доказів, точності висловлювання положень з емоційно експресивною образністю використання художніх засобів; доступність; спрямованість на широку аудиторію; інформативність.

4.2.5 Розмовний стиль. Головні сфери реалізації розмовного стилю. Ознаки розмовного стилю: спонтанність, безпосередність, невербальні засоби спілкування (міміка, жести), емоційність, використання вигуків, звертань, неповних речень.

4.2.6 Художній стиль. Головні сфери реалізації художнього стилю. Ознаки художнього стилю: образність, поетичність, естетика мовлення, експресія як інтенсивність вираження, зображальність, поєднання конкретно-чуттєвого живописання з інтелектуалізмом. Засоби образності.

4.3 Жанрова диференціація

4.3.1 Поняття жанру в стилістиці

4.3.2 Жанри офіційно-ділового стилю: закон, постанова, договір, меморандум, протокол, заява, резюме, автобіографія, діловий лист.

4.3.3 Жанри наукового стилю: монографія, стаття, тези, рецензія, анотація, доповідь, лекція.

4.3.4 Жанри публіцистичного стилю: стаття, замітка, репортаж, нарис, фейлетон, есе.

4.3.5 Жанри розмовного стилю: бесіда, промова (вітальна, застільна, поминальна).

4.3.6 Жанри художнього стилю: епічні (роман, сага, повість, оповідання, новела), ліричні (вірш, поема, балада), драматичні (трагедія, комедія, драма).

4.4 Стилiстичні ресурси (засоби) мови.

4.4.1 Поняття про тропи та фігури.

4.4.2 Фонетичні засоби стилістики: алітерація, асонанс, анафора, епіфора, звуконаслідування, фонетичний повтор, рима.

4.4.3 Лексичні засоби стилістики: алегорія, метафора, персоніфікація, метонімія, епітет, синекдоха, порівняння, оксиморон, гіпербола, літота, табу та евфемізми, іронія, сарказм, гротеск.

4.4.4 Синтаксичні засоби стилістики: антитеза, парцеляція, градація, інверсія, паліндром, акростих, параномазія, синтаксичний повтор, риторичне питання, риторичне звертання, еліпсис, багатосполучниковість, безсполучниковість, період.

4.5 Стилiстика тексту

4.5.1 Композиційно-стилiстичні особливості тексту.

4.5.2 Дискурс як комунікативно-стилiстичне явище.

Інформаційні ресурси для підготовки

1. https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/06/Pryklady-zavdan-YEFVV_movoznavstvo_2025.pdf

Гарант освітньої програми «Прикладна лінгвістика»

_____ (підпис)

Олена МЕДВЕДЬ
(ініціали та прізвище)

Програму розглянуто й узгоджено на випусковій кафедрі прикладної лінгвістики
Протокол № 7 від 27 лютого 2026 р.

Завідувач кафедри прикладної лінгвістики

_____ (підпис)

Вікторія РИЖКОВА
(ініціали та прізвище)

Програму вступного випробування для здобуття освітнього ступеня магістра за освітньо-професійною програмою зі спеціальності B11 «Філологія» за спеціалізацією B11.10 «Прикладна лінгвістика» (освітня програма «Прикладна лінгвістика»)

узгоджено науково-методичною комісією Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» для спеціальностей з галузей знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки; С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини; D Бізнес, адміністрування та право; К Безпека та оборона (НМК 3).

Протокол №7 від 06 березня 2026 р.

Голова НМК 3
к.т.н., доц.

Ганна ЛІХОНОСОВА

Голова фахової експертної комісії

Вікторія РИЖКОВА